

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Habilitačná práca:

PUCHOVSKÝ, Ján: *Ústavnoprávne aspekty prechodu Španielska k demokracii*. 1. vydanie. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2015. 150 s. ISBN 978-83-7490-850-4.

Oponent:

doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD.

Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, Katedra dejín práva

Hornopotočná 23, 918 43 Trnava 1

Posudok

Listom doc. JUDr. E. Burdu, PhD., dekana Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, zo dňa 10. 02. 2017, som bol ustanovený za oponenta habilitačnej práce JUDr. Jána Puchovského, PhD. s názvom *Ústavnoprávne aspekty prechodu Španielska k demokracii* a poverený vypracovať oponentský posudok na uvedenú habilitačnú prácu, ktorý nasleduje.

Habilitačná práca JUDr. Jána Puchovského, PhD. s názvom *Ústavnoprávne aspekty prechodu Španielska k demokracii* (ďalej len „práca“) má podobu publikovanej vedeckej monografie, spĺňajúcej príslušné rozsahové, obsahové, ako aj formálne požiadavky kladené na habilitačné práce. Práca je prehľadne usporiadaná, má premyslene stanovený, systematicky riešený a dostatočne naplnený cieľ, opiera sa o vhodné teoretické a metodologické východiská, faktograficky je veľmi bohatá, obsahuje presvedčivé a celistvé závery a je tiež vybavená rozsiahlou bibliografiou. Práca sa zameriava na ústavnoprávne dejiny Španielska v 20. storočí s dôrazom na obdobie frankistickej diktatúry a na nasledujúce obdobie demokratizácie. Ide o problematiku, ktorá je v slovenskom, ale aj v širšom, stredoeurópskom akademicko-právnom prostredí známa iba v obmedzenom rozsahu (zväčša iba v rozsahu stručných didaktických textov). Preto možno konštatovať, že práca je novátorská a objavná, pričom nové vedecké poznatky prináša ako celok. Z pohľadu právneho historika

špecializujúceho sa na svetové dejiny štátu a práva osobitne oceňujem, že práca významne prispieva k rozvoju práve tejto súčasti študijného odboru teória a dejiny štátu a práva.

Cieľom práce bolo slovami jej autora „...preskúmať a charakterizovať ústavnoprávne aspekty prechodu Španielska od frankistickej diktatúry k demokracii v rokoch 1975 – 1978 s osobitným zameraním na konkrétne prejavy demokratizácie Španielska v uvedenom období vo sfére ústavného práva“ (s. 11). Už z tejto formulácie cieľa vyplýva zásadný prínos práce pre právno-historickú vedu – autor sa na rozdiel od mnohých iných vedcov, ktorí skúmali a skúmajú problematiku demokratizácie Španielska prednostne nezameriava na všeobecno-historické, sociologické či politologické, ale na ústavnoprávne aspekty tohto procesu, čo predstavuje dôležitý novátorský počin, keďže podľa autorových zistení prezentovaných v úvode práce, iní vedci, a to dokonca ani španielski, nevenovali priamo týmto aspektom systematickú a komplexnú pozornosť.

Náročný cieľ práce habilitant naplnil postupným riešením šiestich čiastkových cieľov práce v jej jednotlivých kapitolách. V kapitole 1 (Ústavný vývoj Španielska od začiatku 19. storočia do nástupu frankistickej diktatúry) priblížil ústavný vývoj Španielska od počiatkov španielskeho konštitucionalizmu začiatkom 19. storočia do vzniku frankistickej diktatúry v roku 1936, ktorý mal spolu s ďalšími historickými okolnosťami určitý vplyv na jej sformovanie a čiastočne tiež ovplyvnil znenie španielskej ústavy z roku 1978 a v nej upravené inštitúty. V kapitole 2 (Ústavný vývoj frankistického Španielska (1936 – 1975)) preskúmal a charakterizoval ústavný vývoj frankistického Španielska v období rokov 1936 až 1975, ktorý viedol k sformovaniu ústavnoprávnej úpravy platnej v čase začiatku demokratickej transformácie. V kapitole 3 (Systém štátnych orgánov Španielska v čase začiatku demokratickej transformácie) na základe štúdia primárnych prameňov (t. j. predpisov španielskeho ústavného práva platných v skúmanom období), ako aj vedeckej a odbornej literatúry analyzoval ústavnoprávnu úpravu systému štátnych orgánov Španielska platnú v čase začiatku demokratickej transformácie, ktorý je spojený s nástupom Juana Carlosa I. do úradu hlavy štátu ako španielskeho kráľa 22. novembra 1975. (Ide o východiskový právny stav, ktorý sa následne stal predmetom demokratizačných zmien v rokoch 1975 až 1978.) V kapitole 4 (Proces prechodu Španielska od frankistickej diktatúry k demokracii (1975 – 1978)) opísal priebeh procesu demokratickej transformácie Španielska v rokoch 1975 až 1978 s osobitným akcentom na jeho právny rozmer. V kapitole 5 (Španielska ústava z roku 1978) charakterizoval znenie Španielskej ústavy z roku 1978 ako výsledku demokratizačného procesu v oblasti ústavného práva, pričom vychádzal v prvom rade z jej originálneho

španielskeho znenia, publikovaného v španielskej zbierke zákonov (*Boletín Oficial del Estado*). V kapitole 6 (Porovnanie španielskej ústavnoprávnej úpravy pred a po demokratickej transformácii s ohľadom na jej demokratický charakter) systematicky porovnal ústavnoprávnu úpravu základných práv a slobôd, ako aj systému štátnych orgánov v Španielsku v čase začiatku demokratickej transformácie 22. novembra 1975 (išlo o východiskový stav pred demokratickou transformáciou) s ústavnoprávnu úpravou rovnakej matérie po nadobudnutí účinnosti demokratickej Španielskej ústavy 29. decembra 1978 (išlo o finálny stav po ukončení demokratickej transformácie Španielska). Následne autor na základe uskutočnenej komparácie posúdil mieru demokratického charakteru ústavnoprávnej úpravy uvedenej matérie v oboch skúmaných obdobiach.

Postupným naplnením čiastkových cieľov práce J. Puchovský podrobne, vyvážené a celistvo charakterizoval, analyzoval a interpretoval ústavnoprávny vývoj Španielska do vzniku a počas frankistickej diktatúry, ako aj nasledujúci ústavnoprávny vývoj spojený s demokratizačným procesom v rokoch 1975 až 1978. Veľmi presvedčivo ukázal, že obdobie rokov 1975 až 1978 bolo v španielskych dejinách síce krátkym, ale z hľadiska toho, čo sa v ňom udialo, mimoriadne dôležitým úsekom. Na jeho začiatku v krajine panoval diktátorský režim pravicového zamerania, pre ktorého ideológiu sa zaužíval názov frankizmus (*franquismo*), odvodený od mena tvorca a ústrednej postavy tohto režimu – generála Francisca Franca. Na jeho konci predstavovalo Španielsko demokratický štát, porovnateľný úrovňou demokracie s demokratickými krajinami vtedajšej západnej Európy. Zásadnú úlohu pri tejto transformácii z diktatúry na demokraciu zohralo ústavné právo. Španielsky demokratizačný proces prebehol pokojným spôsobom v rámci platného právneho poriadku prostredníctvom jeho transformácie s využitím prostriedkov, ktoré tento právny poriadok aktérom demokratizácie poskytoval.

Za osobitne prínosné pre právno-historickú vedu považujem autorove výklady, v ktorých systematicky ukázal zásadné rozdiely medzi stavom španielskeho ústavného systému v roku 1975 a stavom, v ktorom sa tento systém nachádzal po predchádzajúcej, rozsiahlej demokratizácii v roku 1978. Demokratizácia sa prejavila výrazným rozšírením okruhu základných práv a slobôd občanov a možnosťou ich priamej aplikácie, prechodom k skutočnej zastupiteľskej demokracii (parlament volený vo všeobecných voľbách), vytvorením vlády zodpovedajúcej sa parlamentu, zrušením špeciálneho (mimoriadneho) súdnictva atď. Vedecký výskum orientovaný v tomto smere možno považovať za osobitne aktuálny práve v súčasnom období, keď v rámci Európy znovu dochádza k vzostupu krajne pravicových politických subjektov, do určitej miery ideologicky blízkych aj frankizmu.

Autor v práci označil obdobie vlády Francisca Franca v Španielsku pojmom „diktatúra“ a podrobne poukázal na jej konkrétne prejavy v dobovej ústavnoprávnej regulácii a politickom režime. Pojem „diktatúra“ považujem za vhodne zvolený a výstižný, zároveň sa však domnievam, že na španielsky štát v období frankizmu by sa dal vzťahnúť aj dnes už značne teoreticky rozpracovaný koncept autoritatívneho štátu.

Posudzovaná práca má syntetický charakter, pričom však poznatky v nej obsiahnuté sú v značnom rozsahu pôvodnými zisteniami, ku ktorým autor dospel samostatnou analýzou príslušných ústavnoprávnych predpisov a diachrónnym porovnaním niektorých z nich. Hoci sa autor programovo zamerlal na ústavnoprávny vývoj Španielska v 20. storočí, v potrebnej miere priblížil aj jeho širší historický (sociálny, politický) kontext. Považujem to za správny prístup z metodologického hľadiska, keďže ústavnoprávny a faktický historický vývoj sú, samozrejme, neoddeliteľne späté a vzájomne sa ovplyvňujú.

Práca je založená na relevantných tituloch pramennej a sekundárnej literatúry, ktorých zoznam je rozsiahly a ktoré autor dôsledne cituje v celom texte práce. Keďže prevažná väčšina citovaných titulov je v španielčine, autor musel tieto diela pred ich vlastným vedeckým spracovaním preložiť do slovenčiny. Možno konštatovať, že autor túto úlohu, náročnú najmä z hľadiska nutnosti nájsť adekvátne náprotivky špecifických španielskych právnych termínov, výborne zvládol.

Práca je písaná prísne vedeckým a faktograficky, ako aj terminologicky presným, zároveň však aj prístupným a pútavým štýlom, čo ju spolu s jej prehľadnou výkladovou štruktúrou predurčuje na využitie nielen vo vedeckovýskumnej sfére, ale aj na didaktické účely.

Posúdenú habilitačnú prácu JUDr. Ján Puchovského, PhD. s názvom Ústavnoprávne aspekty prechodu Španielska k demokracii bez výhrad a pripomienok odporúčam na obhajobu a navrhujem, aby po jej úspešnom priebehu, ako aj s prihliadnutím na vynikajúce vedecké a pedagogické výsledky habilitanta bola JUDr. Jánovi Puchovskému, PhD. udelená vedecko-pedagogická hodnosť **docent** v študijnom odbore teória a dejiny štátu a práva.

V Nitre dňa 27. februára 2017

doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD., v. r.